

ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОЇ РЕЦЕСІЇ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЮ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. Криза всесвітнього масштабу стала серйозним попередженням для глобальної ринкової економіки та за численними прогнозами стане поштовхом до трансформації домінуючої економічної системи та змінить пріоритети глобалізаційних процесів. Чи є можливим у вкрай складному й суперечливому сучасному, глобалізованому світі, де суспільство зазнає численних внутрішніх і зовнішніх впливів і деструктивного, і творчого порядку, тривалий час забезпечувати стабільність? Чи завжди стабільність є позитивним моментом? Чи не призведе вона до застою в суспільстві, втраті його здатності розвиватися, реагувати на постійно мінливі зовнішні умови? Де проходить межа між збереженням потенціалу стійкого стабільного розвитку й переходом на «застійні», тупикові колії існування соціуму?

Метою статті є визначити вплив фінансової кризи на дестабілізацію економіки України, а також проаналізувати фінансовий стан українських підприємств.

Дослідження. Практично всі країни світу початку ХХІ ст., хоча й різною мірою, зустрічаються з тими чи іншими проблемами внутрішнього порядку, здатними стати джерелом серйозних загроз їх стабільності й безпеки. Коло цих проблем досить велике, а ступінь їх значущості варіюється в різних районах світу. Кожен з поданих у табл. 1 груп чинників піддається (хоча й різною мірою) зовнішньому впливу, який може або призвести до стабілізації чи дестабілізації суспільства або викликати неоднозначний, суперечливий ефект [1, с. 21 — 22].

Дестабілізація є або підсумком стихійних процесів, що протікають на світовій арені, або цілеспрямованих дій державних і недержавних суб'єктів глобалізованої політики й економіки.

Суперечливою неоднозначною найчастіше виступає результуюча стабілізуючих і дестабілізуючих зовнішніх чинників. Вони, як правило, накладаються один на одного, спричиняючи часом несподівані, непередбачені результати. Можливі й ситуації, за яких спроби стабілізувати те або інше суспільство стають контрпродуктивними. Водночас зусилля з дестабілізації охопленого кризою держави іноді здатні консолідувати його соціальну тканину, що розпадається, породити свого роду імунну реакцію на зовнішній вплив (табл. 2) [1, с. 22].

На перший погляд, дестабілізації, якими б мотивами вони не визначалися, виступають негативним чинником суспільного розвитку, який заслуговує на осуд і вимагає протидії силовими методами, у тому числі такими, що допускають репресії проти їхніх ініціаторів усередині країни. Насправді ситуація значно складніша. Безперечно, у багатьох випадках жорсткі методи боротьби з дестабілізуючими суспільством чинностями виправдані й необхідні. Це стосується тероризму, чим би він не мотивувався, а також політичних сил, що висувують відверто антиконституційні гасла, що закликають до насильства, розпалення національної й релігійної ворожнечі [1, с. 30].

Світова фінансова криза, що зародилась у США як криза ринку нерухомості і похідних фінансових інструментів, згідно з логікою глобалізації поширилась всім світом, вдаривши і по українському фінансовому ринку [2, с. 33]. Вплив світової кризи на економіку України схематично зображено на рис. 1.

В Україні водночас проявилися ознаки валютної, фондової, банківської криз в умовах дестабілізації ринку нерухомості, рецесії будівництва та промисловості та загального погіршення внутрішньої й зовнішньої макроекономічної ситуації. «Спусковим гачком» стали скорочення реального споживчого попиту в умовах прискорення інфляційних тенденцій та посилення монетарних обмежень разом з дестабілізуючим впливом світової фінансової кризи.

Сьогодні деякі фахівці розглядають економічну кризу, що обрушилась на світ, який, на їхню думку, може й повинен створити умови для нових проривів і появи нових лідерів з погляду концепції творчого руйнування. Деякі експерти схильні вважати, що в Європі творче руйнування буксує, на відміну від США, де подібні зміни відбуваються більш бурхливо. Для прогресу однаково цінними є і інновації, і невдачі. І та криза, у якій зараз перебуває Україна, теж відкриває широкі можливості для застосування на практиці концепції творчого руйнування. В українській економіці (навіть якщо «винести за дужки» політику) існує багато неефективного, старого, що може й повинне бути зруйноване кризою дошенту. Прогрес не знає жалю. Народження нового завжди супроводжується зникненням, доглядом, знищенням старого, яке вже віджило [3, с. 45].

Внутрішні чинники дестабілізації держави [1, с. 21]

Чинники економічного порядку	Невдалі спроби адаптуватися до процесів глобалізації економіки; одностороння орієнтація національних економік, що підвищує ступінь залежності від кон'юнктурних перепадів цін на світовому ринку; високий рівень зовнішньої заборгованості; ріст структурних диспропорцій в економіці; зношеність основних фондів; незбалансованість бюджету й швидкий ріст інфляції, що створюють ризик кризи, здатного спричинити незадоволення населення, загострити інші проблеми.
Чинники соціального порядку	Ріст безробіття, великий розрив у рівні доходів «нижчого» і «вищого» децилей населення можуть призвести до росту напруженості в суспільстві, що може спричинити соціальний вибух або виникнення масової підтримки екстремістським, антисистемним рухам. Дестабілізуючим суспільство чинником виступає також поява «зон занепаду», регіонів, у яких показники соціальної захищеності й рівень життя громадян нижче, ніж у середньому в країні. Там найбільш гостро виявляється феномен «інформаційного розриву», нерівності в доступі до інформаційних технологій. Відсутність перспектив підвищення свого статусу (в тому числі за рахунок підвищення освітнього рівня) в молоді, що належить до мало- й середньозабезпечених верств суспільства, а також проживає в «зонах занепаду», здатне підштовхнути її до прийняття радикальних, екстремістських ідей або участі в кримінальній діяльності.
Чинники криміногенного порядку	Часті випадки порушень правопорядку, існування організованої злочинності, мафії, широке поширення наркотрафіка, корумпованість структур влади підривають довіру до інститутів управління, спонукають громадян прислухатися до популістських обіцянок антисистемних дій і/або прагнуть встановлення авторитарних режимів лідерів утворити «порядок» у суспільстві, у тому числі й за рахунок руйнування його політичної системи.
Чинники етнопатрістського й конфесіонального порядку	Існування сепаратистських рухів, що виступають за зміну статусу окремих регіонів або їх незалежність від центру влади, а також великих груп населення, що відкидають базові цінності суспільства з етнічних або релігійних міркувань, виступає істотним чинником дестабілізації. Вплив цього фактору збільшується, коли регіон проживання етнічного й/або релігійної меншості виявляється в «зоні занепаду», і обмеження можливостей статусного росту, падіння рівня життя торкаються його представників більшою мірою порівняно з громадянами титульних націй.
Чинники ідейно-політичного порядку	Наявність масових радикальних, екстремістських рухів або партій, що виступають за зміну форми політичного режиму, неконституційну зміну влади, перегляд базових цінностей суспільства, безсумнівно, може бути чинником його дестабілізації. Вплив подібних чинностей зростає, коли владні структури допускають прорахунки, ухвалюючи неадекватні ситуації рішення, ігноруючи запити суспільства в тій або іншій сфері.
Міжнародний тероризм	Серйозну загрозу стабільності наносить тероризм, що нині прийняв міжнародний характер, який диверсифікує форми й методи своїх дій, — від крапкових ударів, що призводять до більших жертв серед цивільного населення, до кібертероризму, здатного паралізувати центри державного управління, порушити роботу життєво важливих структур цивільної й військової інфраструктури. Відносно нечисленні угруповання, що прибігають з різних причин до тероризму, здатні створювати в країні значну політичну напругу, особливо, якщо влади не проявляють належної, з точки зору суспільства, ефективності в боротьбі з терором.
Природні й техногенні катаклізми	Великомасштабні природні й техногенні катастрофи можуть бути джерелом серйозних соціально-економічних проблем, падіння авторитету влади, якщо вона виявляється не готовою вчасно й адекватно реагувати на ситуацію, що склалася. Набагато менші за масштабами, але регулярно повторювані аварії та катастрофи, що спричиняють незручності громадянам, стають причиною виникнення невдоволення в суспільстві.

Чинники стабілізуючих і дестабілізуючих зовнішніх впливів [1, с. 23]

Внутрішні проблеми	Стабілізуючий вплив	Дестабілізуючий вплив
Економічні	Надання пільгових кредитів, позиків, списання боргів. Зниження митних бар'єрів, надання режиму найбільшого сприяння в торгівлі.	Спекуляції на падінні курсу валюти, провокування обвалу цін на основну експортну продукцію, відтік капіталу, введення економічних санкцій.
Соціальні	Інвестиції в «зони занепаду», сприяння в розвитку системи освіти, охорони здоров'я, гуманітарної допомоги.	Відтік капіталу, закриття філій ТНК, переклад проведення й замовлень в інші країни.
Криміногенні	Співробітництво з Інтерполом, інші форми міжнародної кооперації в боротьбі із криміналітетом.	Інтернаціоналізація кримінальної діяльності.
Етнонаціональні й релігійні	Осуд сепаратистів міжнародним співтовариством. Трансграничне співробітництво в боротьбі із сепаратизмом.	Вираження симпатії й підтримки сепаратистам з-за кордону, їх визнання «борцями за волю», надання їм матеріальної підтримки; масовий, стихійний приплив мігрантів; гуманітарні інтервенції.
Ідейно-політичні	Осуд міжнародним співтовариством радикалізму й екстремізму.	Матеріальна й ідеологічна підтримка антисистемних політичних груп; визнання заборон на їхню діяльність порушенням прав людини.
Міжнародний тероризм	Об'єднані військові, оперативні акції проти тероризму, виявлення каналів його фінансування. Співробітництво в боротьбі з кібертероризмом.	Визнання терористів «борцями за волю», надання їм матеріальної й інформаційної підтримки, надання їм політичного притулку.
Природні й техногенні катаклізми	Надання гуманітарної допомоги, сприяння в подоланні наслідків катастрофи.	Пред'явлення претензій про компенсацію заподіяного збитку екології сусідів.

Концепція творчого руйнування (creative destruction) не є новою. Її вперше сформулював ще на початку 1940-х рр. австрійський економіст Йозеф Шумпетер, що емігрував у США [4]. «Двигун капіталістичної економіки приводиться в рух новими товарами й споживачами, новими методами проведення й доставки, новими ринками, новими формами промислової організації, які народжуються на капіталістичнім підприємстві», — писав учений. Подібно до живої природи, капіталізм безупинно еволюціонує, і цей процес супроводжується знищенням застарілих форм, що й втратили ефективність. Але цьому руйнуванню властивий творчий характер — безупинне відновлення становить сутність капіталістичної конкуренції: суперництво не одного позитивного з іншим, а гарного з кращим. Як правило, до творчого руйнування підприємства підштовхує гостра криза — внутрішня або системна, що унеможливує роботу зі старих правил. Іноді негативні зміни відбуваються повільно й непомітно. До речі, деякі (далеко не всі) компанії змогли перетворити творче руйнування з одноразової акції,

спричиненої кризовими обставинами, у безперервний процес саме відновлення [5].

На думку А.К. Кінаха, передумови для загострення системних соціально-економічних, фінансових проблем в Україні були створені ще задовго до того, як ми відчули вплив негативних процесів на світових економічних і фінансових ринках. Для того, аби відпрацювати пакет антикризових заходів і першочергових, і спрямованих на середньострокову перспективу, треба дати чіткий, системний, високопрофесійний, деполітизований діагноз нашому сучасному стану [6, с. 71].

Посиленням суперечливих тенденцій позначилася ситуація в промисловому секторі економіки.

У промисловості наявна тенденція щомісячного зменшення обсягів виробництва продукції, що, враховуючи високу експортозалежність базових галузей промисловості, є реакцією на рецесійні процеси у світі (рис. 2).

Протягом 2007 р. динаміка промислового виробництва демонструвала стійку тенденцію сповільнення

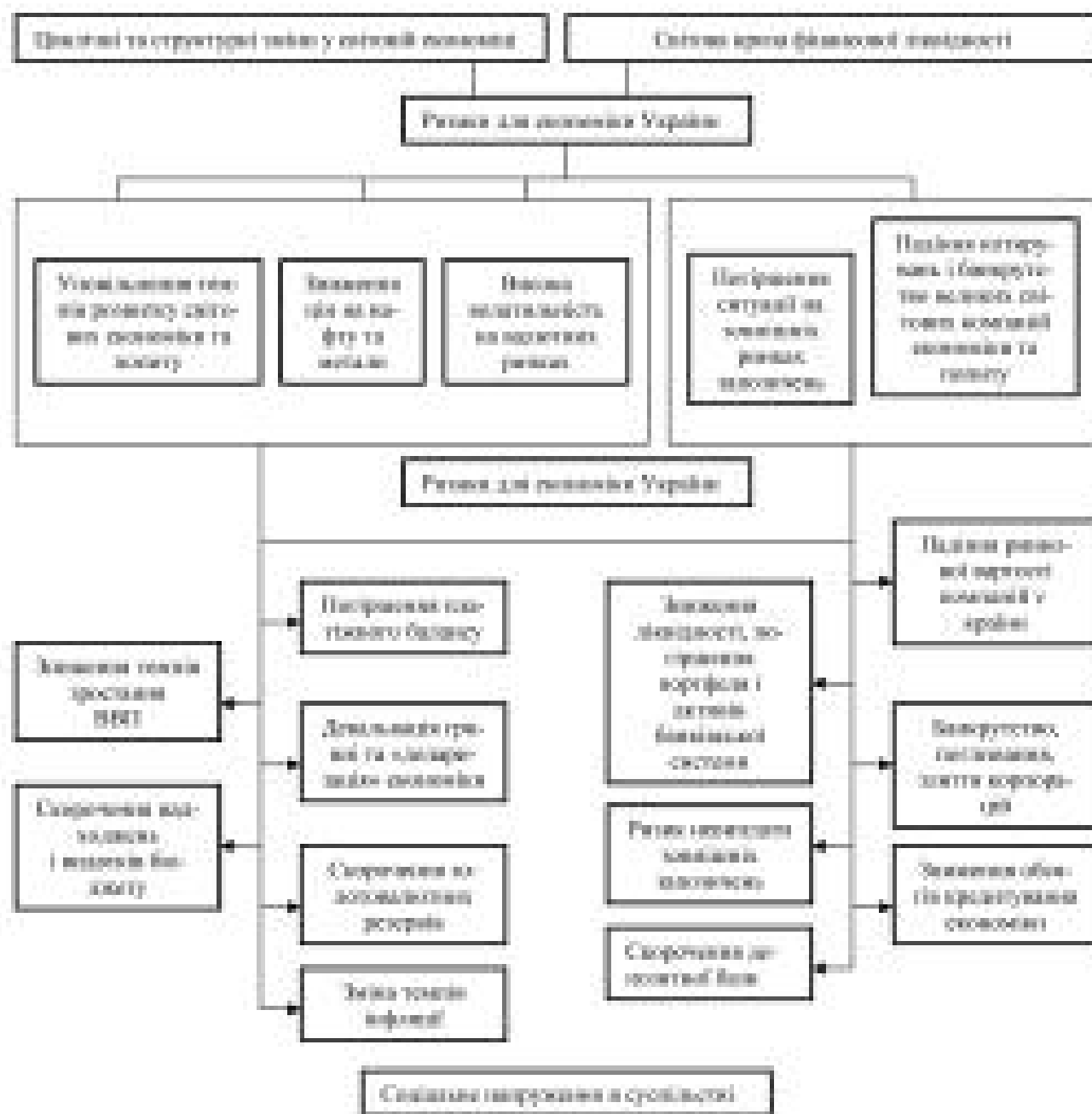

Рис. 1. Наслідки впливу світової кризи на економіку України [2, с. 40]

(16,3 % до аналогічного періоду на початку року і 10,2 % в грудні). 2008 р. засвідчився нестійким характером динаміки розвитку в більшості галузей промисловості.

Рецесійні процеси, що розвивалися в світі протягом 2008 р. досить значно впливали на розвиток національної економіки. Динаміка зростання в більшості галузей промисловості в 2008 р. поступається відповідному періоду 2007 р. За підсумком 2008 р. скорочення обсягів промислового виробництва становить «мінус» 3,1 %.

За даними Державного комітету статистики України (рис. 3) за підсумком 2008 р. вперше було зафіксовано скорочення промислового виробництва (до відповідного періоду попереднього року).

Востаннє від'ємні кумулятивні темпи зростання спостерігались у січні-лютому 2006 р. Найбільш суттєве зменшення спостерігалось саме за підсумком листопада — «мінус» 15,2 % (до жовтня 2007 р.) та «мінус» 28,6 % (до листопада 2007 р.). Водночас динаміка розвитку промисловості в січні-листопаді 2008 р. була значно нижчою відповідного періоду ми-

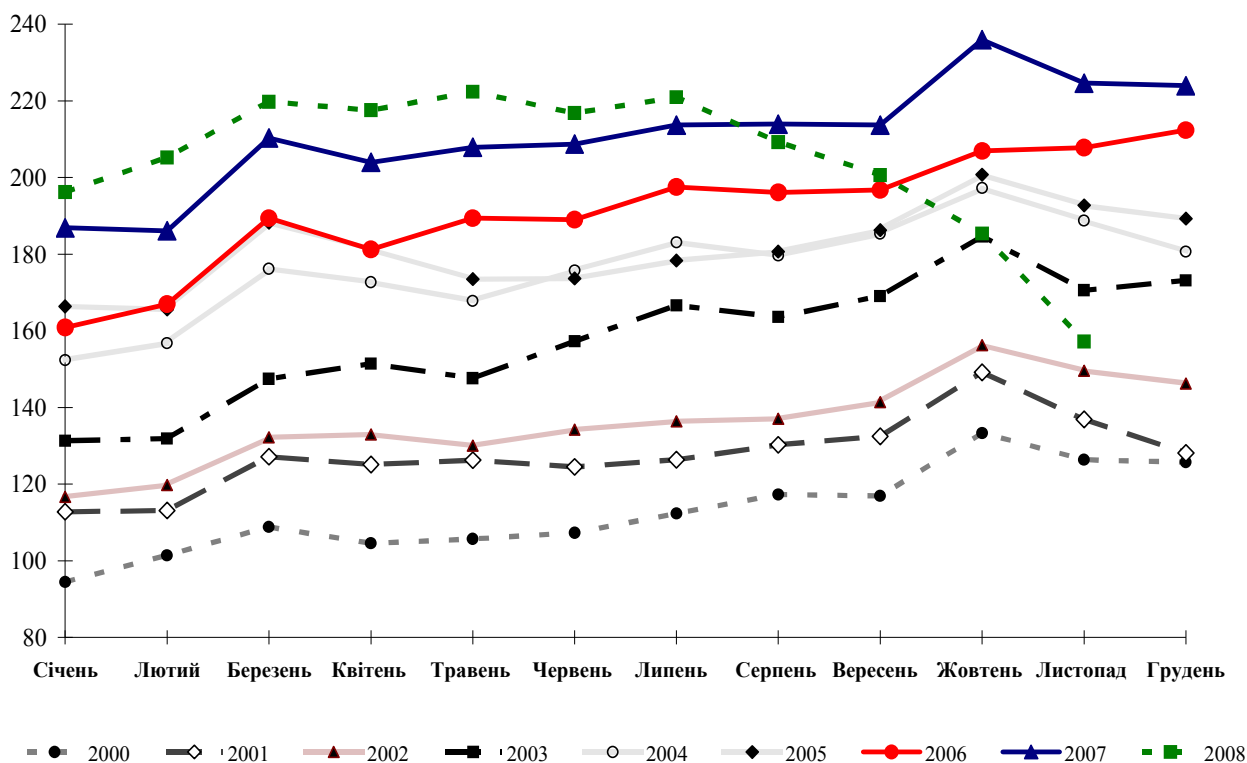

Рис. 2. Індекс обсягу продукції промисловості, % (грудень 2000=100) [7].

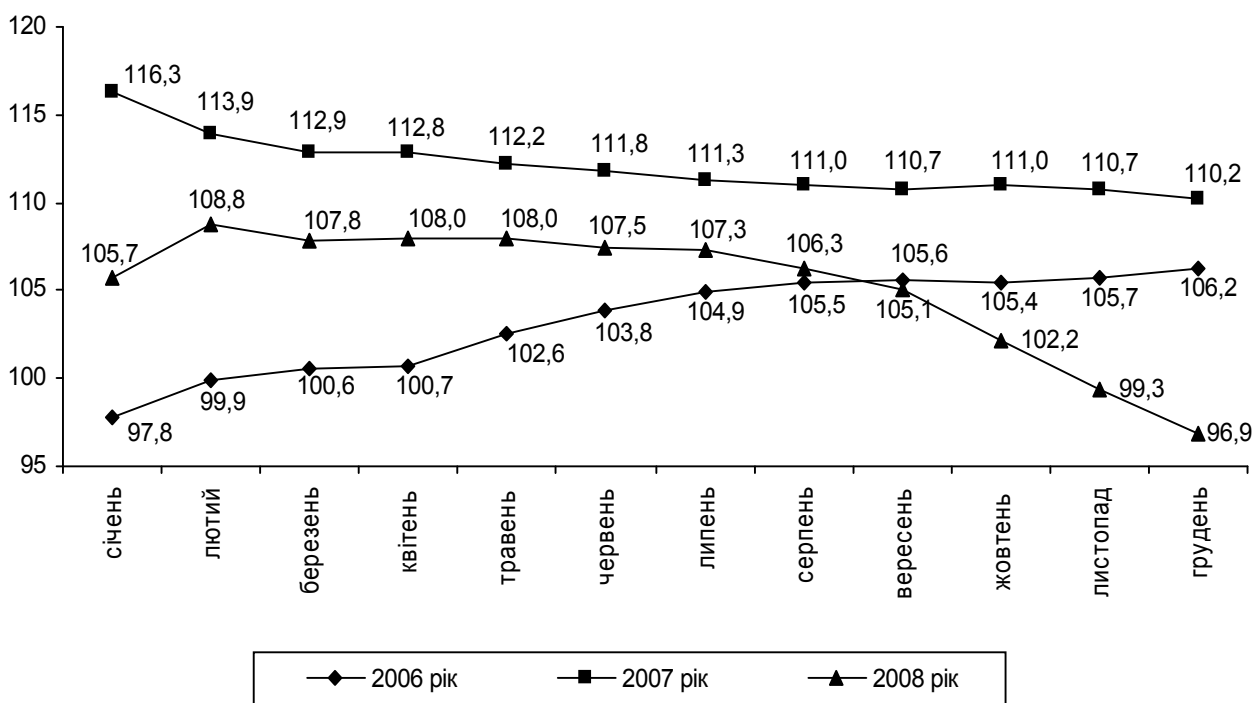

Рис. 3. Зміни обсягів промислового виробництва (наростаючим підсумком у % до відповідного періоду попереднього року) [8]

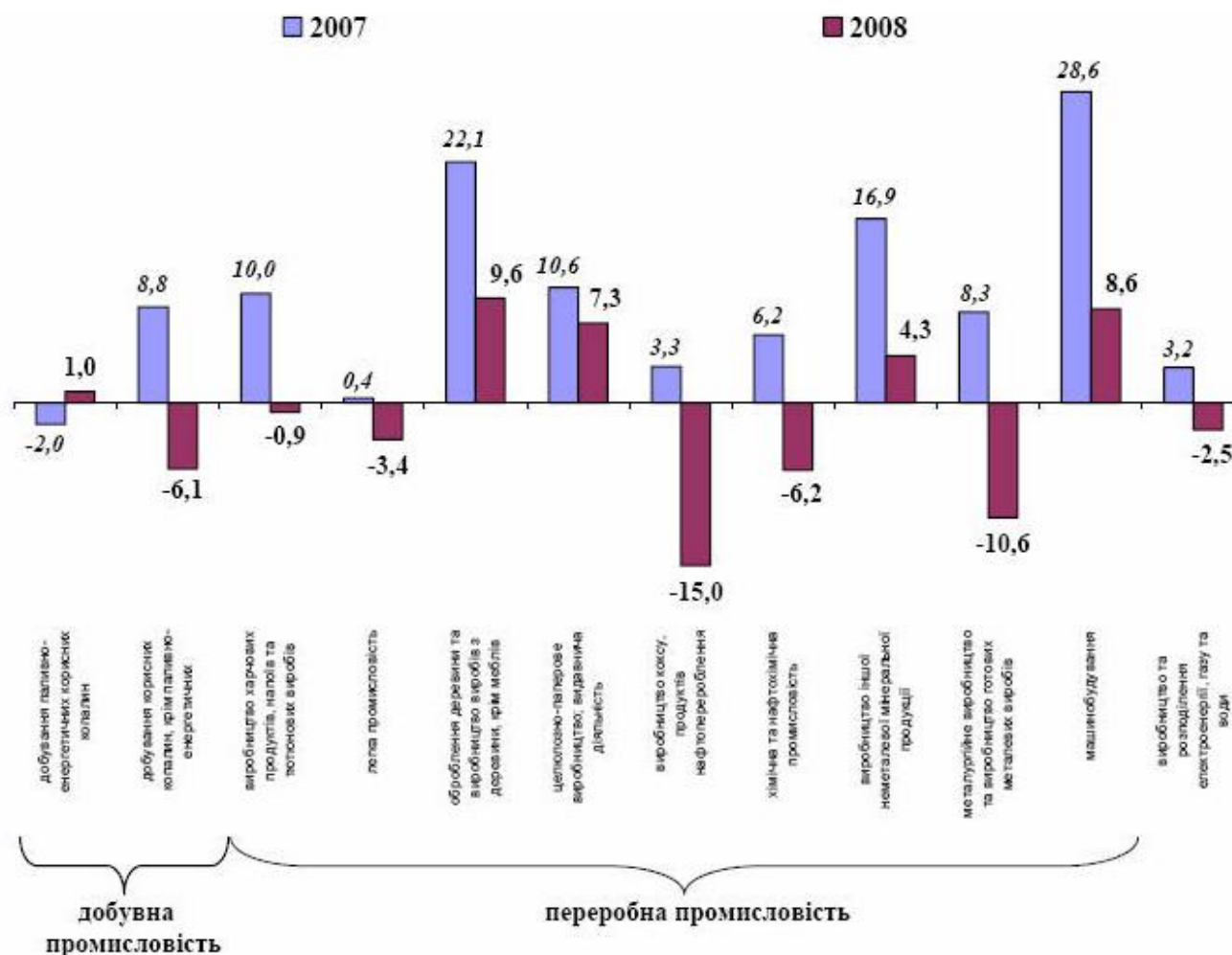

Рис. 4. Приріст, зниження (-) промислового виробництва до відповідного періоду попереднього року, % [9]

нулого року — зниження складало 0,7 % проти підвищення на 10,7 %.

Зниження темпів зростання промислового виробництва було зумовлене перш за все суттєвим зменшенням обсягів виробництва коксу, продуктів нафтоперероблення (після певної ремісії минулого року, в 2008 р. галузь, яка в стані падіння з 2005 р., знову скоротила виробництво на 12,6 %), стагнацією в металургії та шестикратним уповільненням темпів зростання в харчовій промисловості (з 13,6 % до 2,2 %) [6, с. 5 — 6].

У 2008 році до 2007 року жодний основний вид промислової діяльності не наростив обсяги виробництва (рис. 4). Найбільше зменшення виробництва спостерігалось у ключовому секторі промисловості — переробній галузі — на 29 %.

Також слід зазначити, що серед основних видів промислової діяльності позитивну динаміку зростання за підсумком року демонстрували оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів

(9,6 %), машинобудування (8,6 %), целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність (7,3 %) та виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (4,3 %).

Зауважимо, що через загострення у другій половині 2008 р. світової економічної кризи та відповідне суттєве звуження зовнішнього попиту, спостерігалося обвальне зменшення обсягів виробництва, починаючи з III кварталу 2008 р. (рис. 5) саме в експортно орієнтованих секторах економіки (перш за все хімічному та металургійному).

Водночас галузі, орієнтовані на пріоритетне задоволення потреб внутрішнього ринку, зберігали позитивну кумулятивну динаміку (крім харчової промисловості «мінус» 0,9%).

У прогностичних розрахунках ураховано, що підвищення вартості природного газу по-різному впливатиме на фінансовий стан підприємств різних галузей. Більш суттєве падіння обсягів виробництва прогнозується в тих видах промислової діяльності, які мають

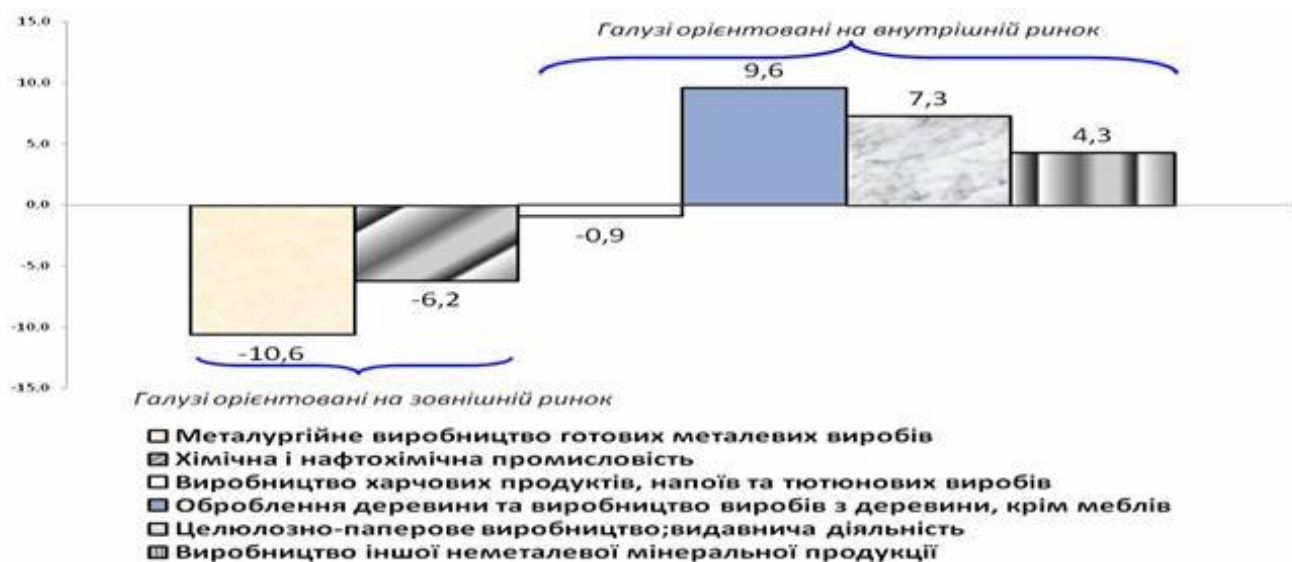

Рис. 5. Динаміка виробництва основних видів промислового виробництва, % [10]

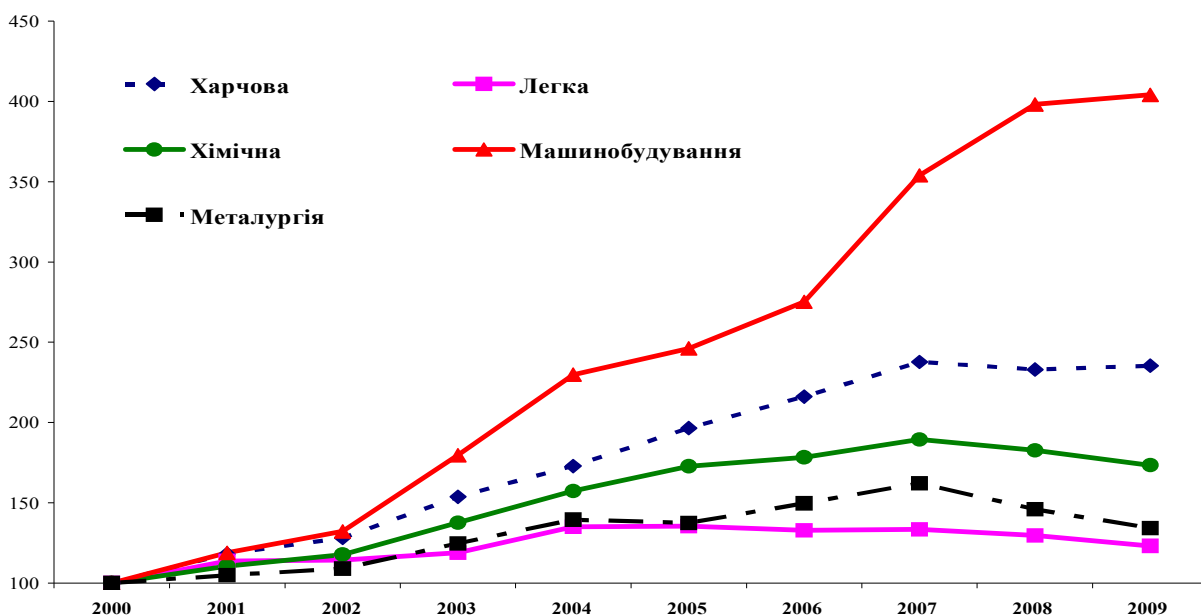

Рис. 6. Індекс виробництва продукції у галузях промисловості (2000 р. = 100 відсотків) [11]

високу частку вартості природного газу у собівартості виробленої продукції та є суттєво залежними від зовнішнього попиту.

Найбільш уразливими є хімічне виробництво, виробництво інших неметалевих мінеральних виробів та металургійне виробництво, у яких частка вуглеводнів у проміжному споживанні становить 10 відсотків, 10 відсотків та 4,2 відсотка відповідно (рис. 6).

До негативних явищ, що загрожують стратегіч-

ному розвитку економіки належать перш за все макроекономічні деформації, зокрема висока частка споживання у структурі ВВП, що не сприяє економічному зростанню у стратегічній перспективі. Протягом 1995—2006 рр. цей показник збільшився з 76,4 % до 78,1 % (для порівняння, у Польщі він був у межах 60,4—63,6 %; Словенії — 57,6—55,3 %; Словаччині — 52,3—55,0 %; Чехії — 50,1—54,3 %). Із загального обсягу доходів населення 79,9 % витрачалося на придбання товарів та послуг, лише 11,2 % — на зао-

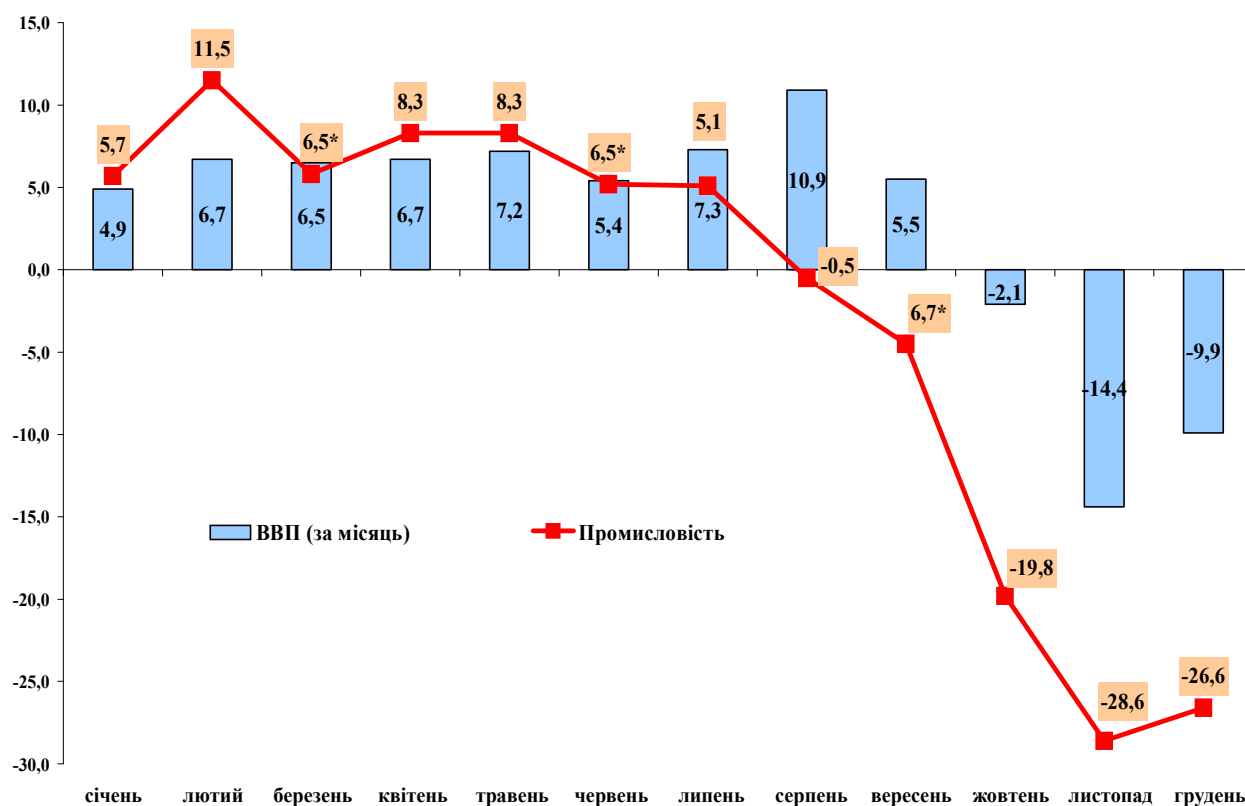

Рис. 7. Темпи приросту (зниження) ВВП та промисловості в 2008 р. (кумулятивно, відсотків до відповідного періоду попереднього року) [14]

щадження (приріст фінансових та нефінансових активів) [12, с. 427].

Останнім часом ми бачимо сумну статистику падіння темпів росту ВВП, промислового виробництва, скорочень співробітників, деякі чиновники вже визнали рецесію в економіці. У період кризи економічна політика керівництва підприємств може допомогти виробництву, а може вплинути негативно на його положення [13].

У грудні 2008 р. до грудня 2007 р. обсяг промислового виробництва зменшився на 26,6% (у листопаді до листопада 2007р. — на 28,6%), а до листопада 2008 р. — зріс на 3,2% (у листопаді до жовтня падіння виробництва становило 15,2%). У цілому за підсумком року промислове виробництво зменшилось на 3,1% (до 2007 р.) (рис. 7).

У другій половині 2008 р. відбулося загострення світової економічної кризи, яке призвело до суттєвого зменшення зовнішнього попиту та падіння обсягів виробництва, саме в експортоорієнтованих секторах економіки (в першу чергу, хімічному та металургійному). Водночас, галузі промисловості, орієнтовані на пріоритетне задоволення потреб внутрішнього ринку, зберігали позитивну кумулятивну динаміку (окрім харчової промисловості, «мінус» 0,9%).

Інші види економічної діяльності, які орієнтовані на внутрішній ринок позитивно впливали на динаміку ВВП, а пов'язані з експортоорієнтованими видами діяльності та значною мірою залежні від кредитів чинили негативний вплив [14].

Об'єктивно оцінюючи причини такої потужної корекції розвитку, слід зазначити, що вони перебувають не лише у площині скорочення попиту на зовнішніх ринках, хоча погіршення зовнішньої кон'юнктури стало катализатором негативних тенденцій.

Криза в економіці України потребує вдосконалення організації й управління виробництвом. Особливо це стосується промислових підприємств. Хоча й наявні тенденції щодо росту обсягів виробництва, але вони не є стабільними. Майже третина промислових підприємств є збитковими.

З метою аналізу фінансового стану підприємств розглянемо тенденції в зміні співвідношення прибуткових і збиткових підприємств, а також динаміки фінансових показників підприємств. Дані за 2001 — 2008 рр. у цілому у підприємствах і організаціях України, а також у промисловості подані в табл. 3 і табл. 4.

З табл. 3 видно, що в 2004 — 2008 рр. співвідношення прибуткових і збиткових підприємств стабілізувалося, але з 2007 р. ситуація змінилася, а близько

Таблиця 3

Співвідношення прибуткових і збиткових підприємств в Україні, млн. грн.

Рік	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
	у % до загальної кількості підприємств		у % до загальної кількості підприємств	
	Усього	Промисловість	Усього	Промисловість
2001	61,8	58,9	38,2	41,1
2002	61,2	58,2	38,8	41,8
2003	62,9	60,1	37,1	39,9
2004	65,2	62,5	34,8	37,5
2005	65,8	63,5	34,2	36,5
2006	66,5	65,3	33,5	34,7
2007	67,5	66,6	32,5	33,4
2008	66,1	58,7	33,9	41,3

Таблиця 4

Фінансові результати діяльності підприємств України, млн. грн.

Рік	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування		Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
	Усього	Промисловість	Усього	Промисловість	Усього	Промисловість
2001	18740,6	8537,2	39803,4	19021,9	21062,8	10484,7
2002	14641,2	2866,5	37410,7	14195,5	22769,5	11329,0
2003	19643,3	7137,0	45817,0	19080,8	26173,7	11943,8
2004	44578,4	18936,9	73694,7	31887,4	29116,3	12950,5
2005	64370,8	28264,3	89165,1	37152,6	24794,3	8888,3
2006	76253,4	34699,6	110648,6	45903,0	34395,2	11203,4
2007	135897,9	43700,9	182994,4	56956,9	47096,5	13256,0
2008	57910,2	31130,6	140934,2	68539,9	83024,0	37409,3

кінця 2008 р. можна побачити негативний вплив кризи на співвідношення прибуткових і збиткових підприємств в Україні.

Частка збиткових підприємств порівняно з аналогічним періодом 2007 р. зросла на 1,8 в.п., проти січня-жовтня 2008 р. — на 1,7 в.п.

Фінансовий результат підприємств від звичайної діяльності до оподаткування за січень-листопад 2008 р. порівняно з відповідним періодом 2007 р. зменшився на 24,4%, проти січня-жовтня 2008 р. — на 24,7%. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування за вказані періоди збільшився на 4,6 % та зменшився на 3,5 % відповідно, збитки – зросли в 2,4 та 1,7 рази.

Хвиля фінансової кризи охопила всі галузі виробництва. Це призвело до скорочення працівників на заводах і фабриках, підприємствах і дрібних фірмах.

Обсяги виробництва товарів зменшилися через застаріле обладнання, яке просто не може конкурува-

ти з більш економічним і ефективним у країнах Європи. Виділяємо кілька чинників, які зумовили зазначені негативні тенденції в промисловості [6, с. 6 — 7] (див. рис. 8):

Як зазначив Я.А. Жаліло [16, с. 18], активним негативним чинником, який зробив свій внесок в дестабілізацію економічної ситуації, стало наростання політичної кризи восени 2008 р. В той час, як прояви світової фінансової кризи потребують оперативних узгоджених фахових рішень усіх гілок влади, політична криза знижує дієздатність останньої, посилює песимістичні настрої суб'єктів ринку в оцінках перспектив розвитку кризових явищ, підвищує інфляційні очікування, зумовлює подальше зниження інвестиційної привабливості економіки.

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що криза всесвітнього масштабу стала серйозним попередженням для глобальної ринкової економіки і за численними прогнозами стане по-

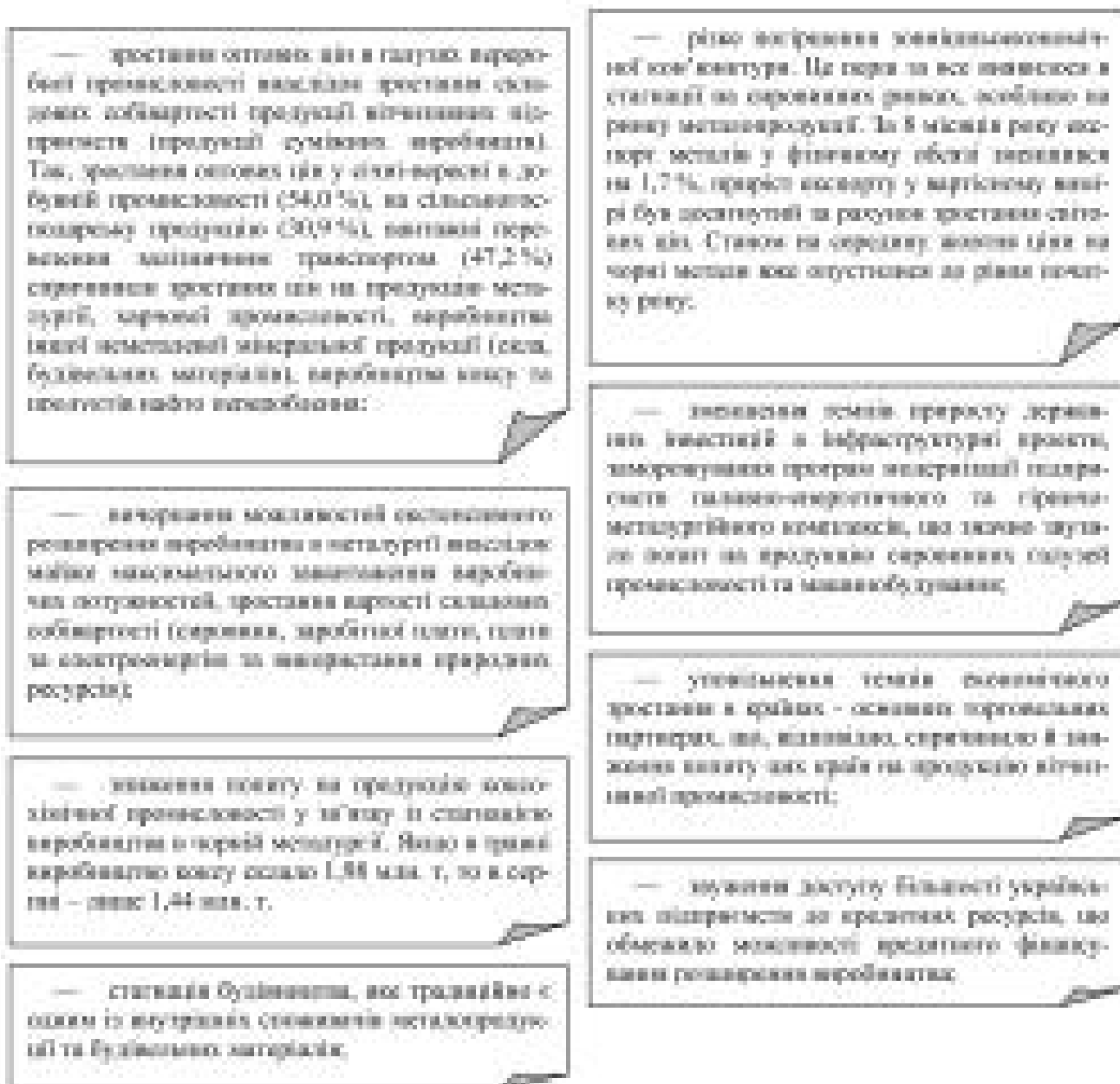

Рис. 8. Деякі чинники, що зумовлюють негативні тенденції в промисловості

штовхом до трансформації домінуючої економічної системи та змінити пріоритети глобалізаційних процесів.

Література

1. **Загладин Н.** Проблемы стабильности современного государства: теоретические аспекты / Н. Загладин, А. Байгушкин // *Мировая экономика и международные отношения*. — 2008. — № 8. — С. 21 — 31.
2. **Бобров Є. А.** Аналіз причин виникнення світової фінансової кризи та її вплив на економіку України / Є. А. Бобров // *Фінанси України*. — 2008. — № 12. — С. 33 — 43.
3. **Пашкеєв С.** Не раз рушить /

С. Пашкеєв // *Бізнес*. — 2009. — № 6 (837). — С. 44 — 45.
4. **Шумпетер Й.** Теорія економічного розвитку. Капіталізм, соціалізм і демократія / Й. Шумпетер. — М.: ЕКСМО, 2007. — 864 с.
5. **Не раз рушить** [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ru/~2/0/all/2009/02/15/151503>. Заголовок з екрану.
6. **Динаміка зростання та ризику нестабільності економіки України в 2008 році** / Я. А. Жаліло [та ін.] ; за заг. ред. В. Є. Воротіна. — К.: НІСД, 2008. — 108 с.
7. **Промислове виробництво** [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/>

[main?cat_id=32843](#). Заголовок з екрану. 8. **Підсумки** роботи промисловості України за січень—грудень 2008 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. Заголовок з екрану. 9. **Соціально-економічний** розвиток України за 2008 рік: Промислове виробництво [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/so_ek_r_u/soekru_u/11_2008/page_04.htm. Заголовок з екрану. 10. **Промислове** виробництво: підсумки 2008 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.me.gov.ua/file/link/128967/file/Prom_2008z.pdf. Заголовок з екрану. 11. **Пояснювальна** записка до прогнозу основних макроекономічних і соціального розвитку України на 2009 рік [Електронний ресурс] / Міністерство економіки України. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=105325. Заголовок з екрану. 12. **Україна** в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: монографія / за заг. ред. Ю. Г. Рубана. — К.: НІСД, 2008. — 744 с. 13. **Економічна** політика в період кризи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://h.ua/story/163504/>. Заголовок з екрану. 14. **Економічна** ситуація та прогнози: Макроекономічний огляд [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.me.gov.ua/file/link/128202/file/Ogljad1\(38\)2009.doc](http://www.me.gov.ua/file/link/128202/file/Ogljad1(38)2009.doc). Заголовок з екрану. 15. **Фінансові** результати діяльності підприємств [Електронний

ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/fin/frg/frg_u/arh_frg2008.html. Заголовок з екрану. 16. **Проблеми** української економіки: внутрішні суперечності чи результат світової фінансової кризи? : матеріали експертної дискусії, 17 жовт. 2008 р. / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. — К.: НІСД, 2008. — 48 с.

Ісаєва О. В. Вплив зовнішньої рецесії на макроекономічну дестабілізацію в Україні

У статті розглядається й аналізується вплив фінансової кризи на дестабілізацію економіки України.

Ключові слова: фінанси, криза, дестабілізація, економіка, розвиток.

Исаева Е. В. Влияние внешней рецессии на макроэкономическую дестабилизацию в Украине

В статье рассматривается и анализируется влияние финансового кризиса на дестабилизацию экономики Украины.

Ключевые слова: финансы, кризис, дестабилизация, экономика, развитие.

Isaeva O. External recession and its influence on macroeconomic destabilization in Ukraine

Influence of financial crisis is examined and analysed on destabilization of economy of Ukraine.

Key words: finances, crisis, destabilization, economy, development.